

KEDVES GYULA (SZERK.)

ARADI EREKLYEMÚZEUM. GYŰJTEMÉNYI KATALÓGUS I–II.*(I. kötet: társszerkesztő: Závodi Szilvia. 276 o.**II. kötet: társszerkesztők: Szoleczky Emese és Závodi Szilvia. 320 o. Szeged, 2012.)*

Az Aradi Ereklyemúzeum gyűjteménye az egyik legnagyobb 1848–1849-es szakgyűjtemény. A XX. század elején jött létre, a szakmai elvárásoknak megfelelően, de az ötlet már 1881-ben megszületett Lukácsy Miklós kezdeményezése folytán. Ebben talán a korszellem is szerepet játszott, hiszen országszerte tapasztalható volt a törekvés, hogy a nagyobb városok kultúraápolás céljából saját múzeumot próbáltak létrehozni, amelynek célja a térség történetének bemutatása, hagyományainak ápolása volt.

Az aradi vértanúk relikviáinak bemutatására társadalmi igény mutatkozott, hiszen a város a szabadságharc egyik kiemelkedő helyszínévé került be a köztudatba, országos figyelmet vívott ki magának.

1888-ban az aradi Kölcsey Egyesület egy bizottságot hozott létre, amelybe a megye és a város képviselőit is delegálták. Ez a bizottság alakult át 1891. május 21-én azzal a céllal, hogy létrehozza az ereklyemúzeumot. Az induló tőkét Zichy Mihály felajánlása jelentette, a továbbiakban pedig Lévay Henrik adományai és szerteágazó üzleti kapcsolatai járultak hozzá ahhoz, hogy a nagyközönség előtt is látogatható múzeummá váljon.

Az állandó kiállításnak és a műtárgyraktárnak helyet adó múzeumépület 1913-ban készült el. A múzeum a két világháború között, majd az azt követő években is látogatható volt, a szabadságharc centenáriumára kiállítást is rendeztek. A hatvanas évektől a tárgyak zömét a múzeumi raktárak mélyére száműzték, és az anyag csak 1990 után kezdett újra kutathatóvá válni. Erre az elmúlt években került sor, egy határon átnyúló, magyar–román együttműködés keretében, európai uniós támogatással.

Az 1990-es évek elejétől az ereklyék egy részét (a teljes anyag kiállításához nagy térre lenne szükség) több magyarországi és aradi kiállításon is bemutatták.

Az ereklyemúzeumban található tárgyak zöme az ún. Militaria csoportba tartozik: fegyverek, egyenruhák, zászlók, katonai felszerelések, tárgyak, mintegy 950 darab. Néhány jelentősebb ezek közül: egy kávébarna színű főhadnagy honvéd attila, hat zsinóros sorozattal, a nyakán rangjelzéssel; egy szabályos honvéd zászló, a szélén farkasfogakkal, a zászló egyik oldalán a Szűzanya a kis Jézussal, a másik oldalon a címer látható. A trónfosztást követően bizonyos alakulatok a koronát levették, de sok ezred megtartotta a koronás zászlót. Ez a zászló mutatja, hogy legnehezebben az idők viszontagságait a vásznak viselték, restaurálásukra nagy szükség lenne.

Jellemző volt a szabadságharcra, hogy összegyűjtötték a régebbi fegyvereket, és azokat is harcba vitték. Például Aulich Lajos bemutatott szabályja is lényegében egy öszvér-fegyver, újonnan illesztették össze magát a nyelet és a kosarat, egy XVIII. századi huszárszabályára pedig az 1845-ben rendszeresített markolatot illesztették.

A szó szoros értelemben vett katonasághoz csatlakozó tárgyakon kívül rendkívül gazdag a katonák, katonatisztek mindennapi életéhez kapcsolódó emléktárgy is. Kis Ernő tábornok számos használati tárgya maradt fenn. A két világháború közötti időszakból származik egy viszonylag rossz minőségű fénykép, amely azonban megőrizte a tárgyak XIX. századi berendezését: a képen több Damjanich-emléktárgy felismerhető, többek között híres mankója is.

A rabok a várfogságban különböző tárgyakat készítettek, ezeknek gazdasági szempontból is volt jelentőségük: a várból kiengedték a fogoly honvéd tiszteket a városba, becsületszóra persze vissza kellett menniük. Így a rabok értékesíthették a fogságban készített tárgyakat. Szép és valóban művészi értékek kerültek ki a kezük közül. Talán a legtehetségesebb faragványkészítő Rákóczi-Partetich Hugó volt, aki a későbbiekben is fontos szerepet játszott az 1848–49-es forradalom hagyományainak ápolásában.